

Claustre extraordinari

13-2-2019

Sempre resulta una excel·lent iniciativa mantenir la tradició que fa de la universitat una zona franca per al diàleg i, per tant, per al contrast pacífic de les idees. Un diàleg que no significa només escoltar les opinions i posicionaments de l'altre amb qui es dialoga, sinó tractar també de comprendre els seus arguments i estar disposat a variar els propis si fos el cas que la Raó ho propicia. Un diàleg que resulta molt convenient ara per a nosaltres els catalans, que en els últims temps sembla que patim una doble mancança cívica: ni parlem entre nosaltres ni escoltem els altres amb l'empatia suficient com per entendre els seus arguments.

Voldria fer algunes reflexions, en aquest claustre extraordinari convocat pel rectorat a petició de nombrosos claustrals, al que considero que ha de ser *l'ethos* de l'actuació d'una universitat pública. Són reflexions que es corresponen amb la idea central que mantinc durant tot el meu mandat sobre les funcions que li són pròpies a qualsevol dirigent d'una universitat pública en el marc del seu propi context social. Idees que, per una banda, advoquen per la independència i la neutralitat institucional de la universitat i que, per l'altra, ho fan també per la llibertat d'actuació política pacífica dels membres de la comunitat universitària, doncs aquesta última sempre és plural en les seves opcions ideològiques i els seus membres han de ser lliures per expressar-les.

La universitat pública és una institució molt poderosa i amb gran prestigi i incidència social, i no hem de permetre que cap ideologia

partidària pretengui hegemonitzar-la. Si la universitat com a institució sucumbeix a curt termini a la utilització partidària, pot quedar seriosament malmesa a llarg termini. Perquè una institució pública sigui reconeguda per tota la societat, és imprescindible que mantingui la seva independència de les legítimes opcions partidàries que proposen les seves respectives ideologies per al funcionament de la societat.

Estic convençut que un dels elements que ha fet que la universitat pública sigui tradicionalment respectada per tota la ciutadania ha estat, precisament, el haver-se mantingut neutral davant el complicat món de la política partidària durant els últims 40 anys. Si es manté en la neutralitat institucional, serveix a tots els ciutadans; si pren partit, només en serveix a una part. Cal, per descomptat, respectar la llibertat de totes les parts per expressar-se i actuar de forma pacífica i democràtica, però mantenint la neutralitat del "tot". Hi ha una premisa fonamental que no hem d'oblidar mai: els rectors som representants institucionals de tots els membres de la nostra comunitat, però no som representants polítics de cap opció partidària. Som càrrecs públics institucionals, però no som càrrecs polítics representatius. I aquest argument val exactament igual per a tots els càrrecs institucionals, inclosos els membres del nostre Consell de Govern i d'aquest Claustre.

I molt especialment hem de recordar que la universitat pública és Administració pública de l'Estat però no és Govern ni Parlament, i per això ha d'estar al marge de la disputa partidària. Mantenint la seva neutralitat institucional i desenvolupant el seu paper a l'estructura social, que no és un altre que ajudar a fer efectiu el dret fonamental a l'educació, la universitat pública como institució és un mecanisme

de cohesió social i d'ascens social. I ambdues coses són especialment importants en temps forts quan les lluites partidàries de la vida política s'enverinen més enllà de l'acceptable. És més. Per a què la universitat pública pugui exercir aquestes funcions que li són pròpies, és imprescindible que les autoritats acadèmiques actuïn amb neutralitat institucional, equanimitat, coratge i decisió, encara que això els representi problemes i incomprendiments en el si de la seva pròpia comunitat universitària o en una part de la societat.

És evident que la universitat pública ha de sostenir tots i cadascun dels valors que estan reconeguts a la Declaració dels Drets Humans, però en canvi, no ha de sostenir una ideologia partidària. El primer és una convenció universal que hem convingut que afecti a tots els éssers humans, el segon són opcions particulars que, sent legítimes, no han de contaminar a la vida acadèmica. Només en el cas excepcional d'una evident vulneració dels drets humans, la universitat pública té l'obligació moral de "fer política" per salvaguardar-los, doncs és llavors quan s'estan vulnerant els principis bàsics en els quals s'assenten les societats democràtiques.

Aquesta idea central que acabo breument d'exposar se sosté, almenys, en una **triple argumentació**.

La primera és recordar que nosaltres els universitaris no som propietaris de la universitat. Són els impostos de tots els ciutadans de totes les opcions polítiques els que paguen gran part del cost de la universitat pública. Per tant, la universitat com a institució no ha de pronunciar-se sobre les diverses opcions partidàries que legítimament confronten les seves idees en la sorra política perquè això seria tant com prendre partit per uns ciutadans enfront d'uns altres. I

repeteix, tots els ciutadans, independentment de l'opció política que prefereixin, són igualment propietaris de la universitat pública a través dels seus impostos. Per molt transcendent que ens pugui semblar una determinada situació político-social concreta, en el si d'una societat democràtica amb divisió de poders i responsabilitats no hem d'oblidar aquesta qüestió cabdal.

Els universitaris som funcionaris públics als quals ens deleguen la gestió de la universitat únicament per a les tasques concretes que la societat ens confereix, és a dir: com a entitat educativa i productora de nous coneixements que han de ser transferits a l'entorn immediat o mundial. Traspassar o subvertir conjunturalment la funció pròpia de la universitat té el perill d'assentar uns precedents que després la lògica formal dicta que hauran de ser sempre aplicats com una regla general. ¿Per què ha d'ocupar-se la universitat-institució d'un determinada problemàtica de política partidària i no d'una altra? ¿Qui dicta quins són els assumptes públics que són pertinents de ser tractats pels òrgans institucionals de l'Acadèmia i quins no ho són?

Existeix **una segona argumentació** que presideix la meua actuació com a rector. Mantindre la neutralitat partidària de la institució és per a mi un obligat deure dels equips de direcció dels rectorats, els deganats, els departaments i els instituts per una raó elemental: cap dels càrrecs directius universitaris que conec, s'ha presentat mai davant els seus electors amb un programa polític partidari, sinó amb un programa electoral acadèmic. No estem, doncs, autoritzats a parlar políticament per la boca dels nostres companys i companyes que sostenen, com és pròpia de les societats democràtiques, una veu plural. Tret que algú vulgui viure en una societat o en una universitat de pensament únic, crec que aquesta és

una idea bàsica per a la convivència dins dels nostres claustres. És molt evident que l'intent d'alguns partits polítics per polititzar la universitat pública en els anys setanta i vuitanta ha acabat afortunadament en fracàs. Perdonin la pregunta si els sembla una obvietat: ¿veritat que ha ningú se li ocorre en l'actualitat que un candidat a un lloc directiu universitari es presenti sota les sigles d'un partit polític?

El tercer i últim argument és que la universitat pública no ha d'envair el terreny propi dels nostres representants polítics. Són ells els qui han presentat les seves diverses propostes sobre el progrés social i han merescut la confiança dels ciutadans per substanciar en el marc parlamentari, producte genuí de la democràcia representativa, totes aquelles actuacions encaminades a millorar el benestar de la ciutadania. I aquesta tasca dels parlaments no és substituïble per cap altra institució, sota pena de què llavors deixem de creure en el sistema democràtic que atorga a cada institució pública la seva pròpia funció institucional específica en la vida social.

Això no significa que la universitat no hagi de "polititzar-se" en el sentit d'ocupar-se dels grans problemes de la Humanitat, però aquesta preocupació ha de materialitzar-se en l'àmbit de la docència i la divulgació del coneixement científicament adquirit. La universitat es preocupa per la seva societat produint coneixement nou de la realitat i formant als ciutadans mitjançant aquest mateix coneixement. Però polititzar-se en el sentit d'ocupar-se de millorar la realitat, no és fer-se partidària com a institució pública d'una de les opcions que estan en lliça sobre el millor futur per a una societat. La universitat com a institució ha de polititzar-se preocupant-se pel ben comú, però no ha de ser el lloc de la confrontació partidària i menys

encara prendre partit per una de les opcions que en societats que viuen en marcs democràtics tenen els seus propis canals d'expressió.

Ara bé, que la institució com a tal, propietat, repeteixo, de tots els ciutadans sense distinció d'ideologies, no sigui la portaveu d'una opció partidària, no significa que **la comunitat universitària** no pugui expressar les seves idees sobre la realitat social i política. L'única condició és que ho faci de forma pacífica, seguint les regles del joc participatiu de cada universitat aprovada en els Estatuts, amb tolerància cap a totes les opcions ideològiques i sense voler fer que la institució es posicioni com a tal. Davant la realitat, és bo i necessari que la comunitat universitària s'ocupi d'ella i albergui en la seva activitat quotidiana aquells actes que es considerin pertinents per a la divulgació de les diferents opinions. És més, crec que en aquest sentit la universitat-institució ha de donar totes les facilitats perquè la universitat-comunitat pugui realitzar el bé suprem de la llibertat d'expressió amb totes les garanties d'èxit. Mentre que sol·licito independència i neutralitat per a la institució, em sembla molt desitjable que la comunitat universitària es mostri activa com una clara mostra de la seva vitalitat i que es preocupa sempre per la societat en la qual viu.

Així doncs, no dic que la universitat-comunitat no parli de política, la meva tesi és que la universitat-institució no ha d'entrar al debat partidari per respecte a tots els ciutadans. Seria molt mala notícia que la universitat-comunitat es mostrés indiferent davant els problemes socials, culturals o polítics del seu entorn o de la Humanitat. El saber es constitueix a partir de voler millorar la vida de

les persones i de lluitar per la dignitat humana, contra les desigualtats i per la felicitat individual i pública.

És per totes aquestes consideracions i principis, en els quals he volgut sustentar la meva actuació com a rector, el que fa que consideri que no és convenient per a la Universitat de Lleida que es pronunciï sobre fet polítics que tenen en altres institucions democràtiques els seus llocs naturals de representació política.

I, per tant, anuncio que m'abstindré en la votació del punt de l'ordre del dia malgrat, naturalment, que com a rector respectaré la decisió i actuaré en conseqüència sempre dins de la legalitat.